12

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. 'Ερωτ. Θρ. τ.η.π. Γ 12/1970

Α'

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

*

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Δεκ. 1969/11-2-1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) .....Θάνος.....

(παλαιότερον ὄνομα : ..Θάνος..), Ἐπαρχίας ...Λήμνου

Νομοῦ .....Λέσβου.............................

2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος ..Ρήγας Α.

..Γεραχεάς...... ἐπάγγελμα ..Διδάσκαλος..

Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις ...Θάνος — Λήμνου...

Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον.....τρία (3).

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίαι :

α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ...Άγγελής Ι. Βέη.......

....

ἡλικία...94..... γραμματικαὶ γνώσεις...αγράμματος

......................τόπος καταγωγῆς Θάνος —...

....Λήμνου.

β) [illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Α΄. α΄. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ βοσκὴν ποιμνίων ; .Διά σποράν τα λιβάδια και διά βοσκήν τα ορεινά.......................

Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα ; Δεν ενηλλάσσοντο. Ήσαν χωριστά..

2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικούς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....

.Εἰς τους χωρικούς και εἰς τους γαιοκτήμονας.

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων, του, διανεμομένης ὑπ᾽ αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του ; ..Δεν την διατηρεί. Την μοιράζει στα παιδιά του πριν από τον θάνατον...........

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; ....
.....Ἐνησχολοῦντο καὶ εἰς τὰς δύο.................

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; ..Ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους· ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; Καλὰ μεγάλα κτήματα δὲν ὑπῆρχαν. Τὰ κτήματα τῶν γαιοκτημόνων καλλιεργοῦσαν οἱ κεχαγιάδες ἐπὶ μισὰ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των.

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.) Κεχαγιάδες Ποία ἦτο ἡ κοινωνική των θέσις ; ...
..Πιὸ παρακατινὴ ἀπὸ τὴν θέσι τῶν ἀφεντικῶν.

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα;). Εἰς εἶδος

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἁλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι· ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον· ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; Ἐχρησιμοποιοῦντο ἐργάται μόνον γιὰ τὸ θέρισμα, ἦταν χωριανοὶ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ ἐπληρώνοντο εἰς εἶδος.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο; .....Ὄχι.....
....

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου, ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;..Ἐπήγαιναν εἰς τὴν Ρούμελη καὶ
..δούλευαν.......................

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται μεταλλείων ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζῆδες), πραματευτάδες (ἔμποροι) κλπ. ; Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς μόνον σὰν ἐργάται μεταλλείων.........

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δ΄. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: μὲ ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (μὲ καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ μὲ κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....

......Τα. χωράφια. λιπαίνονται. με. την. κο-πριά. βοδιών. και. προβάτων..........

....

....

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .Τα. λιπάσματα. χρησιμοποιήσαμε. από. το. 1945.

ε΄. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; .Τα. σιδερένια. χρησιμοποι-ούμε. το. 1933. Γεωργικές. μηχανές. δεν. χρησιμοποιούμε.

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ..Χρησιμοποιούμε. το. μονόφτερο. σπαθάκι. για. όλα. τα. καλλιεργήσιμα. χωράφια. και. τα. αγοράζουμε. από. την. [illegible]..........

. Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἑκάστου τύπου σιδηροῦ ἀρότρου μὲ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....

1. Χερούλια... 4. χάντζος... 7. σέρνα... 10..........

2. φτυάλι..... 5. νί....... 8. Βέργα

3. Κανδραμύλι 6. φτερό...... 9.

τὸ ἄλετρο

2) Τρακτὲρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) Δεν. υπάρχει. χρήσις.

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ..Καθόλου. δεν.. χρησιμοποιούμε..

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Μηχανὴ δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν)... Ὄχι........

5) Μηχανὴ ἀλωνισμοῦ Ἀπό τό 1955..........................

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον ...Τό ξύλινο ἄλετρο (ἀλέτρι) παλαιότερα καί τώρα φτιάχνει ὁ ἀλετράς..

....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφὴ τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

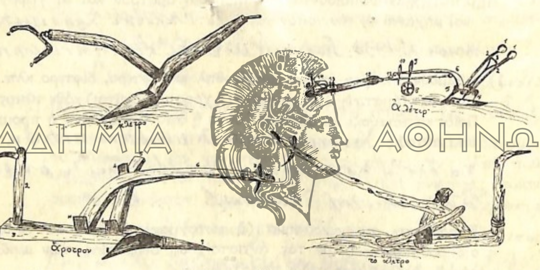

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον(1) καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. Γεράκι........ 6. ζγούλα........ 11. ....
2. Ἀλετρόχερ.... 7. Νανίζερ........ 12. ....
3. γκτσούρα...... 8. νί............ 13. ....
4. Παρασπάθη.... 9. .... 14. ....
5. σπάθη........ 10. .... 15. ....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

('Εὰν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρίθμησιν).

4) **Τὸ ὑνί.** Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὑνὶ (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἑκάστου.

Τό ὑνί ἀπό τ' ἀλέτρι εἶναι τό ἴδιο για την καλλιέργεια ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν.

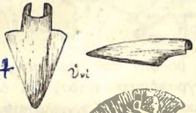

5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; μακρυλό

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου ; Ἦταν καὶ

Εἶναι φτιαγμένη ἀπό ξύλο.

7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάϊ κλπ.). Τά ἐργαλεῖα πού χρησιμοποιοῦμε νά διορθώνουμε τό ἀλέτρι μας εἶναι: σκεπάρνι, πριόνι καί τρυπάνι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῷα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῷον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος.. Μόνον τα βόδια.............

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῷα ἢ ἕν ;... Δύο βόδια.........................

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῷα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
...Είναι απαραίτητος ο ζυγός.........................

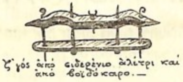

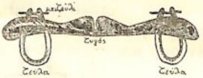

Σχεδιάσατε τὴν μορφὴν τοῦ παλαιοτέρου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.). ....Ζυγός σιδερένιου αλετριού.........
...1. Ζυγός 2. κάτω μέρος ζυγού 3. ζεύλα........
...............Ζυγός ξύλινου αλετριού............
...1. Ζυγός 2. ζεύλα 3. λιντήρας...................

10) Σχεδιάσατε ἰδιαιτέρως τὴν μορφὴν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. ....
....

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). ..Λέγεται σκόλλερος, είναι φτιαγμένος από δέρμα βοδιού και δένεται σ' αυτόν το αλέτρι για το όργωμα.........................

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου ;. Δεν γίνεται

Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξίς του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;.........
....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Περιγράψατε καὶ σχεδιάσατε (ἢ φωτογραφήσατε) τὴν σκευήν, τὴν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον ....

....

....

....

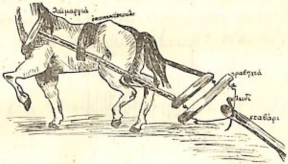

ζ΄. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὤργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναίκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἡ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας. Σὲ τὸν καιρό. Παλαιὰ ἔσπ. καὶ σήμερα μόνον ἄντρας/ καὶ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἰδιοκτήτης/ τοῦ χωραφιοῦ καὶ ὁ νοικοκύρης.........................

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) Δένουν τὰ βόδια μὲ τὸν ζευγιά, βάζουν τὸ ζυγὸ ἐπάνω εἰς ζεῦλες μὲ τὶς λουρίδες καὶ συνδέουν τὸ ἀλέτρι μὲ τὸν θύντερ.. στὸ ζυγόλαιμο..........

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον... Τὸ ἴδιο ...γίνεται.. καὶ στὸ πηλάλι..(σιδηροῦν ἄροτρον)

....

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῷα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῴων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφὴ καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία). ὁ νοικοκύρης κατευθύνει τὰ ζευγμένα βόδια στὸ ὄργωμα μὲ τὸ ζευγιά της ὁποίας τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ στὰ κέρατα τῶν..

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Σχεδιάσατε πῶς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πῶς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὀργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὔλακας (αὐλακιὲς) κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (α);

Οργώνεται το χωράφι με αυλακιές και ευθείαν γραμμήν ως το σχέδιον (α).

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

—

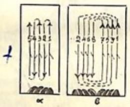

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σποριές ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.) ; Η σπορά και το όργωμα του χωραφιού εγίνετο και γίνεται ακόμα εις λωρίδας (δηλ. σποριές)

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρὶς (ἡ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ; Η σπορά χωρίζεται με αυλακιά

6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται ἄροτρον ; Δεν υπάρχει συνήθεια

7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἴδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. Οι τρόποι οργώματος ήσαν και είναι εν χρήσει μέχρι σήμερα (δηλ. άνοιγμα αυλακιών με το υνί καθέτως).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορὰς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. .....Εἰς όλα τα οργώματα (σποράς)

....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ., καλλουργιά, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Δύο: κατά την εποχήν το φθινόπωρον και λέγεται το πρώτον κάσιμα και το δεύτερο σπάρσιμο........

....

....

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω) ....Κατά την εποχή το φθινόπωρο και τα λαχα-νικά...

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἄσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν. Καθό-λου δεν αφήνουμε αγρανάπαυσι το χωράφι...

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχήν; Δύο. Το φθινόπωρο και την άνοιξι..

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. **τὸ δισάκι**· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; ..Το σπορόσακ-κι το γεμίζουμε από αυτό το σπόρο και τον σκορ-πίζουμε στο χωράφι.........................

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τά φτερὰ (παρούτια) κ.ά. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὄργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἐλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἡ ὁποία ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἓν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; Μὲ τὸ σιδερένιο βουκεντράκι πού ἔχει τοποθετηθῆ στὴν ἄκρα τῆς βουκέντρας.

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Γίνεται ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (βωλόσυρμα) μέσον τῆς ἀποσκαλίσεως καλλιέργειας.

3) Ἡ σκαφὴ μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1 - 3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἑκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

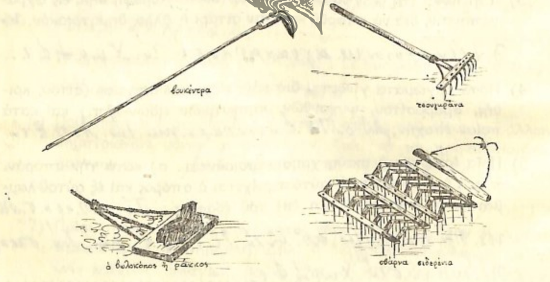

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἑκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .... Ἡ τσάπα καί ὁ ξυλοκόπος (ὅμοια, χονδρόν σιδηρόν ἐργαλεῖον, μέ τήν τσάπα)...

....

6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν Ἡ γυναίκα καί τά παιδιά τοῦ ζευγᾶ εἶναι οἱ βοηθοί στό ζευγάρι οἱ ὁποῖοι βγάζουν ἀπό τά χωράφια τά ἀγριόχορτα.

7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἑκάστου εἴδους... Τά μελαχρινά ἐκαλλιεργοῦντο μέ ὄσπρια καί ἡ σπορά γιά ὅλα ἐγίνετο μέ πέταγμα. (ἐκτός τοῦ ... τῶν σπόρων στήν αὐλακιά)

8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. ..Τά ἄλλα χωράφια (ἄμμες) ἐκαλλιεργοῦντο διά τροφή τῶν ζώων (ρόβι κ.ἄ.)........................

9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιὲς (βραγιὲς) καὶ ἄλλως. Οἱ πατάτες ἐφυτεύοντο στά αὐλάκια.

....

Β΄. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α.΄ Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

π.χ. μὲ τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) ... Τα δημητρια-
κά εθερίζοντο με την κοσσά (δρεπάνι)
και όχι με άλλο εργαλείο...........................
....

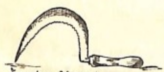

δρεπάνι ὀδοντωτό

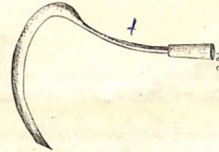

λεπίς

δρεπάνι μὲ κόψη

Ἐὰν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.............
....
....
....

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζῴων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Με δρεπάνια.

κόσα

3) Ἡ λεπὶς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).. Η κόψη της κοσσάς ήταν ομαλή και όχι οδοντω-
τή,..

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;... Η
χειρολαβή της ήταν φτιαγμένη από στρογγυλό ξύλο
και όλο το εργαλείο ελέγετο κοσσά (δρεπάνι).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικὰ ἐργαλεῖα· (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) ...Τις κοσσές (δρεπάνια) κατεσκεύαζεν ο σιδηρ[illegible]...........................

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Ήτο και είναι στα δημητριακά που δεν αναπτύχθησαν πολύ και εις όλα τα όσπρια.....

β.΄ Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. .Το ύψος που κόβονται τα σπαρτά με την κοσσά στο θερισμό είναι 5-10 πόντοι...

2) Οἱ στάχυες ποὺ ἔμεναν (ἢ μένουν) εἰς τὸ χωράφι μαζὶ μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). .Οι στάχυες που μένουν μετά τον θερισμό λέγονται χαμ[illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιά), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; ..Δεν ακολουθεί κανείς, οι ίδιοι οι θερισταί βάζουν κάτω τα δεμάτια (δηλ. τα δράγματα)..........................

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριὲς) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὑρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) .Τα δεμάτια τοποθετούνται κάτω 2-3 μαζί και τα κεφάλια από τα στάχυα ευρίσκονται προς την ίδια διεύθυνσι.......................

5) Πῶς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζὶ δράγματα ; Πολλαχοῦ καλοῦνται ἀγκαλιές. ....Τά τοποθετημένα μαζί δράγματα λέγονται πάλι δρομιά...............

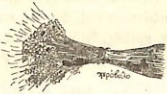

γ.΄ Οἱ θερισταί.

1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) θερισταί, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀπὸ ἄλλον τόπον καὶ ποῖον ;....Θερίζουν καί ἄνδρες καί γυναῖκες. Θεριστές ἐπαγγελματίαι δέν ἔρχονταν ἀπό ἄλλα μέρη.

....

2) Πῶς ἠμείβοντο οὗτοι· μὲ ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ' ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἄνευ φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μὲ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). Οἱ γυναῖκες μας θερίστες πληρώνονταν μεροκάματο ἕνα πινάκι σιτάρι (δηλ. 15 κιλά) καί ἐκτός ἀπ' αὐτό τούς δίναμε καί φαγητό τρεῖς φορές τήν ἡμέρα...............................

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύλαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλλοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ;...Κανένα προφυλακτικό δέν ἔφεραν οὔτε οἱ ἄνδρες, οὔτε οἱ γυναῖκες στά χέρια τους καί στήν μέση τους..............................

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχὴ ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; Ἐδί-
δετο. Προσοχή. μόνον. στην. Τρίτη. που. θεω-
ρειται. κακή. ημέρα.

5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. Ώρα. καλή. στον
θεριστή. και. υγεία. στα. πρωταεργάτη, ορδί-
νι. και. δρομή, σπέρμα. και. δεμάτι.

6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἕνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυς ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἴς τινας τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυς πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)
Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον
Δεν. αφήνουν. εις. το. χωράφι. μέρος.
αθέριστον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δ.΄ Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Το. δεμάτιασμα
των. θερισμών. εγίνετο. συγχρόνως. με. το. θερισμό
Χωρίς. να. μένουν. καθόλου. οι. στάχυες. στον
ήλιο. για. να. ξεραθούν.

2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυς καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν... Τό δε-μάτιασμα εγίνετο από τό ίδιο τό με κεχαγιά (ξενοδόχο) χωρίς τον βοήθεια κανενός άλλου. Τά δεμάτια τα εδένουμε με σχοινιά φτιαγμένα από βούρλα και κατά τό δέσιμο των δεματιών δεν μεταχειρίζετο κανένα εργαλείον.

τοποθέτησις [illegible]
(χεριών)

3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὡρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο;.. Τά δεμάτια μετά τό δέσιμον τά αφήναμε στον ίδια θέσι ώσπου να τά μεταφέρουμε στή θημωνιά.

ε.΄ Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πότε γίνεται ἡ σπορὰ ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς.. Η καλλιέργεια τῆς πατάτας στὰ Χωριά μας ἄρχισε ἀπὸ τὸ 1923, καὶ τὸ φύτευμά της γίνεται στὲς αὐλακιές.

. . . .

2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγὴ (βγάλσιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι ; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν.. Τὸ βγάλσιμο τῆς πατάτας ἀπὸ τὸ Χωράφι γίνεται μὲ τὴν τσάπα.......

. . . .

. . . .

στ.΄ Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφὴ τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐὰν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ..............

......Δὲν ἐσυνηθίζεται ἡ διατροφὴ τῶν ζώων τὸ Χειμῶνα μὲ σανὸ κ.ἄ.............

. . . .

. . . .

2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.)..........................

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας)..........

. . . .

. . . .

3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) ....—..........................

..............................—..........................

..............................—..........................

Γ.΄ ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α.΄ 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἁλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἁλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ..Τά δεμάτια μεταφέρθηκαν ἀπό τά χωράφια μέ τά ζῶα εἰς τό ἀλώνι πού εὑρίσκετο στή μάνδρα (Τό ἀγρόκτημα)...............

....

2) Πῶς καλεῖται ὁ χῶρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἁλωνισμὸν δεμάτια. Εἴς τινας τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; Τά δεμάτια ἐτοποθετοῦντο στή θημωνιά καί ἡ τοποθέτησις [illegible] εἰς αὐλήν [illegible]. Τά στάχυα ἐσωτερικά καί οἱ καλαμιές ἐξωτερικά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἁλώνι διὰ τὸν ἁλωνισμὸν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγίνετο παλαιότερον ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χῶρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἁλώνι; ...Ὑπῆρχον ἀνέκαθεν στό χωριό μας ἀλώνια διά τόν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν...............

....

4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἁλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; ...Τό ἀλώνι κατεσκευάζετο κοντά στό χωριό ἤ στίς μάνδρες............

....

5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας; ἐὰν τοῦτο ἀνήκῃ εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσίς του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; Τό α-λώνι ανήκει μόνον εἰς μίαν οἰκογένει-αν.

6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει; Αρχίζει τόν Ιούλιο καί τελειώνει τόν Αύγουστο.

7) Εἴδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες).
(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Υπάρχουν δύο είδη αλωνιών. Τό χωματάλωνο μέ δάπεδο από χώμα καί τό πετράλωνο μέ δάπεδο στρωμένο μέ πέτρες.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἕκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου: καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων). Τό χωματάλωνο αλείφαμε καλά με κοπριά βοδιών, αφού προηγουμένως τό καθαρίζαμε καί τό πετράλωνο καθαρίζαμε μόνον τά χόρτα.

9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἀλωνισμοῦ γίνεται ὡρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν; Η προετοιμασία τού αλωνιού καί η αρχή τού αλωνισμού δέν γίνεται ωρισμένη ημέρα καί ώρα.

10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἅπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἱονδήποτε ἄλλον.

Εἰς τα αλώνια και δεν υπάρχουν

αλωνόστυλοι

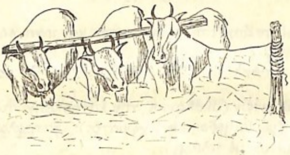

11) Πῶς γίνεται τὸ ἁλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἁλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερός, στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιάγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον των τὰ ζῷα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα......

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἁλωνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἁλωνόστυλον μὲ τὰ ζῷα; (Εἴς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμὸν τῶν ζῴων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἁλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ. Τὰ ἁλωνίζοντα ζῷα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὲς περὶ τὸν λαιμὸν ἑκάστου ζῴου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἁλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα). Τὰ ἁλώνια καὶ σ' ὅλη τῆς τὰ ἁλώνια μας πλατεῖν ἔχουν ἁλωνόπετρες, ζεύονται τὸ ἕνα δίπλα στὸ ἄλλο διὰ σχοινιῶν τὰ ζῶα σχηματίζοντας γύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸ τοῦ καθενός. Κρατοῦνται δὲ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ βοηθοῦ τοῦ κεχωριά μὲ ἕνα μακρὺ σχοινὶ καὶ περιφέρονται ἐξ ὅλο τὸ ἁλώνι, ἁλωνίζονται τὰ στάχυα τῶν δημητριακῶν.

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἁλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὡπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζῴων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

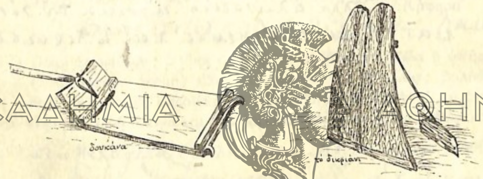

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἁλωνιστικὸν τοῦτο μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἡλωνίζοντο (ἢ ἁλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῴων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ; Ἐκτὸς τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδιῶν τῶν ζώων χρησιμοποιεῖται καὶ ἡ δικάνη τὴν ὁποίαν σύρουν 2 ζῶα ζευγμένα καὶ ἔτσι ἐπιταχύνεται τὸ ἁλώνισμα. Τὴν δικάνη ἀγοράζαμε ἀπὸ τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ χρῆσις της γίνεται ὄχι μόνον στὰ δημητριακὰ ἀλλὰ στὰ ρεβίθια κ.ἄ. ὄσπρια.

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ; Ο αλωνισμός αρχίζει στις 10 η ώρα το πρωί και τελειώνει στις 5 το βράδυ για να επαναληφθή πάλι την άλλη μέρα.

12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἴς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Άλλα αλωνιστικά εργαλεία του τόπου μας είναι το δικράνι και το λιχνιστήρι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δουκράν' ἢ διχάλι

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῷα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχάνημα τοὺς ἀκόπους στάχυς ; Μάλιστα. Ρίπτει ο γεωργός μέσα στον κύκλο του αλωνιού τους ακόπους στάχυς, ερχόμενος γύρω στο αλώνι.

14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῴων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὐτὴ βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευή της ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα) Όχι, δεν ήταν σε χρήση ειδική αλωνόβεργα.

15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἑνὸς ἁπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἡλωνίζοντο καθ' ἡμέραν . Η. άπλωμα. τοῦ. αλωνίσματος. λέγεται. χόντζη, καί. κάθε. μέρα. αλωνίζονταν. μιά. στρώση. ....

16) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπόν; (ἐν Κρήτῃ: μάλαμα),

..Οι. αλωνισθέντες. στάχυς. λέγονται... λαμνι

17) Ποῖοι ἀλωνίζουν: ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικά του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ: βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὁποῖοι εἶχον βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν . Μόνον

.οι. κεχαγιάδες. αλωνίζουν. με. τά. δικά. των. ζώα. Ειδικοί. αλωνισταί. δέν. υπήρχον.

....

....

18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῷα καὶ μὲ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

.......Όχι, δέν. χρησιμοποιούσαμε. άλλα. μέσα

..Χωρισμού. τοῦ. καρπού. από. τά. στάχυα....

19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του; ....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἁλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου· (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.)..

....

κόπανος στρογγυλός

ξύλο καμπυλωτό διά τό κοπάνισμα

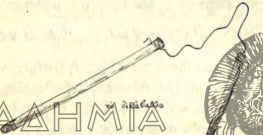

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν ; ....

....

....

....

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τόν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) ....

....—.......................

....—.......................

....—.......................

....—.......................

22) Κατὰ τὸ ἁλώνισμα διὰ τῶν ζῴων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; ....
.......Όχι. Δεν ετραγουδούσαν τραγούδια.

....

....

23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἁλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) Αλωνιστική μηχανή χρησιμοποιήσαμε το 1955 και μας την έφερε ο συνεταιρισμός.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισμένοι στάχυες, ἑτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα· (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα· πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ...Τα αλωνισμένα στάχυα λέγονται λαμνί, μαζεύονται διά τι λίχνισμα με το λιχνιστήρι και με το φτυάρι και έχουν σχήμα μακρουλό (επιμήκες)...................

....

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπόν, καρφώνεταί τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.. ὁ ἀλωνισμένος σωρὸ ἔχει σχῆμα μακρυνὸ (ἐπιμήκης) καὶ ἐπάνω σ' αὐτὸ δὲν καρφώνουμε τίποτε....

....

....

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο...... Τὸ ξεναλεῦο ποὺ κάνουμε τὸ λίχνισμα λέγεται λιχνιστῆρι.

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῖος λιχνᾷ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
.... Λιχνάει ὁ νοικοκύρης ἢ γυναίκα του καὶ τὰ... μεγάλα παιδιά του. Εἰδικοὶ λιχνισταὶ δὲν ὑπάρχουν

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἴς τινας τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κοντύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζῴων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;
..Τὰ χοντρὰ κομμάτια ἀπὸ τὰ στάχυα λέγονται κατσάλες καὶ χωρίζονται ἀπὸ τὸν καρπὸ μὲ τὴ βρουκοσιά (εἰδικὴ σκοῦπα). Δεύτερο ἀλώνισμα τῶν κατσάλων δὲν γίνεται......

5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζῴων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συνηθίζεται τοῦτο ....—............................

....—...

....—...

....—...

....—...

6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα, πῶς γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείξαντα χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; ..Ὅταν ..χωριστῇ..μὲ τὸ..λίχνισμα..τὸ..ἄχυρο,..ξεχωρίζεται ..ὁ σπόρος..καθαρός..ὁ..κοσκινίς..μὲ τὸ..δερμάτινο. (Δηλ...μεγάλο..κόσκινο)........................

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου; ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κόσκινο παλιό δερμάτινο

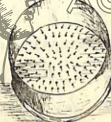
κόθρος ἤ ἀρυλόγος

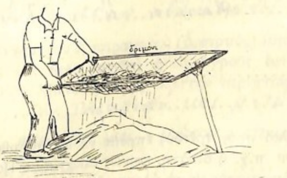

νων μὲ ὀπὰς διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) ..Και..παλαιότερα ..και..τώρα..ο..χωρισμός..του..καρπού..από..τα..άχυρα..γίνεται..με..τη..δερμόνα..και..με..τα ..βρανικαλιά..(ειδικά..κόσκινα)..................

....

....

7) Ὅταν ἑτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; ..Όταν..ετοιμαστή..ο..καρπός τον..κάνουμε..με..το..λιχνιστήρι..στρογγυλό..σωρό..βγάζουμε με..την..παλάμη..ή..ξύλο..το..σωρό..σταυρό,..μπήγουμε..στη ..μέση..το..λιχνιστήρι..και..τελευταία..γίνεται προσευχή..μοιράζεται..στο..σωρό..από..τον..Κεχαγιά για..να..τον..ευλογήση..ο..θεός......................

8) Ἄλλα ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

..........................Κανένα..άλλο..έθιμο..........................

....

....

....

γ'.1)Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἤρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

χωρητικότητά του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).. Ὅταν ἐπουλούσαμε τόν καρπό δεχ ἔτσι στό ἀλώνι εἰς ἐμπόρους, ἄρχιζε τό μέτρημα τό μισοκοίλι μέ τό πινάκι (πού ἡ χωρητικότης του ἦτο 12 ὀκάδες σιτάρι) καί στό τέλος ἔπαιρνε ὁ ἔμπορος ἐπιπλέον 4%.

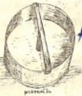

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἀλώνι ;
   α) τὸ παπαδιάτικο,
   β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
   γ) τὸ γυφτιάτικο,
   δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) Ἐκτός ἀπό τά κοιλά τα ... ἄλλο δέν ἐχρησιμοποιοῦσαμε γιά μέτρο. ....
............Τό μοναδικό μέτρο πού χρησιμοποιούσαμε μέ ἄλλον τό πινάκι πού εἶχε σχῆμα στρογγυλό καί ἔπαιρνε μέσα ... 12 ὀκάδες σιτάρι...

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγὴ (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ· ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγροὺς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) ..Τόν παραγωγή μας μετά τήν ἀποθηκεύαμε στά σπίτια μέσα στά ἀμπάρια (ξύλινα δοχεῖα)..............................

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὕπαιθρον; ..Τὸ ἄχυρο ἀποθηκεύετο στὴν ἀχυρώνα τῆς μάνδρας καὶ ἡ ἀποθήκευσις γίνετο μὲ τὴν σανίδα (μαντήλια σάκια)

5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα; ..Τὸ διάλεγμα τοῦ σπόρου ἐγίνετο κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τὰ καλύτερα στάχυα τὸ ἀλώνισμα μετὰ ξεχωριστά..............

6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων, τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὄπισθεν τῆς θύρας κλπ; ..

..................ΟΧΙ, δὲν φτιάχναμε τίποτε.....

....

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὐτή; Ποῖον τὸ σχῆμα της· ποῦ φυλάσσεται. πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

....

Δ΄. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

α΄. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἄναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὕπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

..Ἀνάβομε φωτιές μόνον τὸ βράδυ τῆς 23 Ἰουνίου (Κληδόνου) ἔξω ἀπὸ τὶς μάνδρες μας..............

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος; .Τὴν 23 Ἰουνίου, εἰς τὰς 9 μ. ὥρα τὸ βράδυ ἔξω ἀπὸ τὰς μάνδρας μας..............

....

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιὰ αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανὸς κλπ.)... Ἡ φωτιά λέγεται Κακκάνδρα ....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; Τὴν κακκάνδρα ἀνάβουν καὶ παιδιά καὶ ἡλικιωμένοι ....

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν. Τὰ κλέπτουν ; Ἂν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ; Δὲν ἀνάβουν ξύλα. Παρὰ συλλέγουν καλαμιές ἀπό τά θερισμένα χωράφια καί τίς μεταφέρουν στὸ μαντρί.

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ἡ συγκέντρωσις τῶν καλαμιῶν γίνεται ἀπό τά μικρὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα εὐχαριστοῦνται νὰ βλέπουν ἀναμμένες τὶς κακκάνδρες ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ᾄσματα, κρότοι, θόρυβος. Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα ....

Τίποτε

—

—

—

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφὴ λεπτομερής)

Ὅταν ἀνάψῃ ἡ κακκάνδρα ὁ νοικοκύρης, ἡ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ των πηδοῦν τρεῖς φορές ἐπάνω ἀπ' αὐτήν γιὰ νὰ τοὺς πάει καλά ὁ Θεός ....

3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἁμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιᾶς κλπ.) ....

Στὶς καλικαντζάρες καίγονται μόνον τὰ στεφάνια τῆς Πρωτομαγιᾶς

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) ....

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ξύλινον ἄροτρον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σιδηρούν ἄροτρον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐπιθεώρ. Ἐκπαιδ. Περιφ. Λήμνου
Διεύθυνσις Δημοτικοῦ Σχολείου
ΘΑΝΟΥΣ
Ἀριθ. πρωτ. 24

Ἐν Θάνοις τῇ 11ῃ Φεβρουαρίου 1970.

Πρός

Τό Κέντρον Ἐρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
(Διά τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως Περιφερείας Λήμνου)
Εἰς Ἀθήνας

Ὑποβολή
Ἐντύπου ἐρωτηματολογίου
Περί
«Τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καί τῶν κατ' ἔθιμον πυρῶν»

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΛΗΜΝΟΥ
Ἀριθ. Πρωτ. 179
Ἐλήφθη τῇ 13/2/1970

Λαμβάνω τήν τιμήν, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 1892 π.ἐ. ἀρχῆς τοῦ Προϊσταμένου ἡμῶν κ. Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως Περιφερείας Λήμνου, νά ὑποβάλω ὑμῖν προσηρτημένως, ἔντυπον ἐρωτηματολόγιον, περί τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καί τῶν κατ' ἔθιμον πυρῶν τῶν κατοίκων τῆς Σχολικῆς ἡμῶν Περιφερείας Θάνους, δεόντως συμπεπληρωμένον καί νά παρακαλέσω διά τά καθ' ὑμᾶς.-

Εὐπειθέστατος
Ὁ
Διευθυντής τοῦ Σχολείου
[signature]
Ρήγας. Γεραγάς

Προσηρτ.: 1

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ